

JBI Kriittisen arvioinnin tarkistuslista taloudelliselle arvioinnille

Tätä tarkistuslistaa käytetään taloudellisen arvioinnin metodologisen laadun arviointiin ja tutkimuksen tuloksiin vaikuttavan harhan riskin tunnistamiseen. Arvioinnin tarkistuslistaan sisältyy yhteensä 11 arviointikriteeriä, joiden yksityiskohtaiset sisällöt on lyhyesti kuvattu alla. Arvioijan on hyvä tutustua myös JBI:n julkaisemaan katsauksen tekijöiden käsikirjaan, jonka pdf-linkki löytyy Tutkimusten arviointikriteeristö -kotisivulta arviointia tehdessään. Tarkistuslistan alkuperäinen englanninkielinen versio löytyy kotisivumme kohdasta alkuperäiset tutkimusten arviointikriteeristöt. Kunkin kriteerin toteutuminen arvioidaan asteikolla: Kyllä (K), Ei (E), Epäselvä (?), Ei sovellettavissa (NA). (Gomersall ym. 2015.)

Arvioija _____ Päiväys _____

Tekijä(t) _____ Vuosi _____ Nro _____

Arviointikriteeri	K	E	?	NA
1. Onko tutkimuskysymys/tavoite määritetty selkeästi?	☐	☐	☐	☐
2. Onko vaihtoehdot kuvattu kattavasti?	☐	☐	☐	☐
3. Onko kaikki tärkeät ja relevantit kustannukset ja vaikutukset tunnistettu jokaisen vaihtoehdon osalta?	☐	☐	☐	☐
4. Onko kliininen vaikuttavuus osoitettu?	☐	☐	☐	☐
5. Mitataanko kustannukset ja vaikutukset tarkasti?	☐	☐	☐	☐
6. Arvotetaanko kustannukset ja vaikutukset luotettavasti?	☐	☐	☐	☐
7. Onko kustannukset ja vaikutukset mukautettu eri ajankohtiin (diskonttaus)?	☐	☐	☐	☐
8. Onko kustannuksista ja vaikutuksista tehty inkrementaalisia analyyskejä?	☐	☐	☐	☐
9. Onko kustannusten tai vaikutusten arvioinnissa tehty herkkyyshanalyyskejä arvioiden epävarmuuden tutkimiseksi?	☐	☐	☐	☐
10. Sisältyvätkö tutkimustuloksiin kaikki hyödyntäjärühmien kannalta tärkeät näkökulmat?	☐	☐	☐	☐
11. Voidaanko tulokset yleistää samantyyppisiin ympäristöihin?	☐	☐	☐	☐

Kokonaisarviointi: Hyväksy ☐ Hylkää ☐ Lisätietoja tarvitaan ☐

Kommentteja (mukaan lukien syy hylkäykseen):

Kriittisen arvioinnin tarkistuslista taloudelliselle arvioinnille

Lähde: Gomersall JS, Jadotte YT, Xue Y, Lockwood S, Riddle D & Preda A (2015) Conducting systematic reviews of economic evaluations. International Journal of Evidence-Based Healthcare 13(3): 170–178.

Tämän tarkistuslistan kehittäminen pohjautuu osin Drummond ym. (1997) julkaisuun "Methods for the economic evaluation of health care programmes." 2. painos. Oxford: Oxford Medical Publications.

1. Onko tutkimuskysymys/tavoite määritetty selkeästi?

Tämän kriteerin kohdalla arvioidaan seuraavia asioita:

- Onko tutkimuksen tavoite/kysymys ilmaistu selvästi?
- Ilmentääkö tutkimuksen tavoite/kysymys kustannusten ja/tai kustannusvaikuttavuuden mittaamiseen käytettävää näkökulmaa (esimerkiksi potilaan, yhteisön, yhteiskunnan tai terveyspalveluiden tarjoajan näkökulmaa)?
- Onko tutkimus asemoitu johonkin tiettyyn päätöksenteon kontekstiin?

Arvioi: Mikä on tutkimuksen tarkoitus, konteksti ja kenen näkökulmaa se edustaa? Onko tutkimuksen tavoite/tutkimuskysymys ilmaistu selkeästi?

2. Onko vaihtoehdot kuvattu kattavasti?

Myönteinen vastaus tähän kriteeriin edellyttää, että interventio/interventiot ja vertailuinterventiot, joita tutkimuksessa on arvioitu tai vertailtu, kuvataan artikkelissa selkeästi. Tähän kysymykseen vastaaminen myönteisesti ei edellytä, että kaikki mahdolliset interventiot on otettu huomioon. Tärkeää on, että interventiot, joiden kustannuksia tai kustannusvaikuttavuutta kyseisessä tutkimuksessa mitataan, on kuvattu kattavasti.

Arvioi: Kuvataanko tutkimuksen interventiot ja ne, mihin niitä verrataan, riittävällä tarkkuudella?

3. Onko kaikki tärkeät ja relevantit kustannukset ja vaikutukset tunnistettu jokaisen vaihtoehdon osalta?

Tämä kriteeri arvioi taloudellisessa arvioinnissa mitattujen kustannus- ja kustannusvaikuttavuusmuuttujien kattavuutta ja merkitystä. Arvioitaessa, onko kaikki relevantit kustannukset ja vaikutukset tunnistettu/mitattu, tulisi tätä kysymystä pohtia suhteessa tutkimuksen tarkoitukseen. Jos tutkimuksen tarkoituksena on mitata kapea-alaisesti kustannuksia ja hyötyjä, on myös tarkoituksenmukaista mitata vain näitä rajattuja muuttujia. Tällaisessa tutkimuksessa on kuitenkin tuotava esiin suppean lähestymistavan rajoitukset. Sen sijaan ei ole tarkoituksenmukaista mitata vain hyvin rajallista määrää kustannuksia, jos tutkimuksen tavoitteissa ilmaistaan tutkimuksen kattavan laajan kustannusnäkökulman.

Arvioi: Onko tutkimuksen tarkoitus ja valitut tulomuuttujat linjassa? Ovatko kaikki tutkimuksen tarkoituksen kannalta oleelliset kustannukset ja vaikutukset tunnistettu?

4. Onko kliininen vaikuttavuus osoitettu?

Tämän kriteeri kohdalla arvioidaan, onko tutkimuksessa esitetty näyttöä siitä, miten vaikuttavuusarvio on tehty ja minkä asteista tämä näyttö on. Jos tutkimuksesta ei käy ilmi, miten vaikuttavuusarvio on tehty, tähän kysymykseen ei voi vastata ”kyllä”. Myönteinen vastaus tähän kysymykseen ei edellytä, että vaikuttavuusarvio olisi tehty samassa tutkimuksessa, missä kustannusarvio on tehty. Tärkeää on, että on olemassa vankka näyttöperusta, joka tukee arviointiin käytettyjen vaikuttavuusmittausten suunnan ja suuruuden oletuksia.

Arvioi: Mistä kliinisen vaikuttavuuden arvio on peräisin ja minkä asteista tämä näyttö on? Onko tämä näyttö riittävää, jotta voidaan ajatella kliinisen vaikuttavuuden olevan osoitettu luotettavasti?

5. Mitataanko kustannukset ja vaikutukset tarkasti?

Tämän kriteerin kohdalla arvioidaan, onko tutkimuksessa käytetty asianmukaista/parhaiden käytäntöjen mukaista mittausmenetelmää kustannusten ja vaikutusten mittaamiseksi. Tarkista, onko artikkelin menetelmäosassa yksityiskohtainen kuvaus niistä mittausmenetelmistä, joilla kustannuksia ja vaikutuksia on arvioitu, ja miten näiden menetelmien käyttöä perustellaan. Arvioi lisäksi, ovatko tutkimuksen tekijät käsitelleet artikkelissa käytettyjen menetelmien rajoituksia tai mittausten tarkkuuteen liittyviä heikkouksia. Taloudellisissa arvioinneissa on usein vaikea mitata kustannuksia ja vaikutuksia tarkasti, ja usein tämä kriteeri voi olla vaikea saavuttaa.

Arvioi: Miten kustannukset ja vaikutukset on mitattu? Onko mittausmenetelmät luotettavia, ja antavatko ne tarkan arvion kustannuksista ja vaikutuksista?

6. Arvotetaanko kustannukset ja vaikutukset luotettavasti?

Tämän kriteerin kohdalla arvioidaan, onko kustannusten arvottamisessa ja hyötyjen paikkansapitävyyden arvioinnissa käytetty asianmukaisia hintoja. Arvioi, miten hyvin ja vakuuttavasti kustannusten ja vaikutusten arvottamista on perusteltu ja selitetty tutkimuksen menetelmäosassa.

Arvioi: Onko kustannusten ja hyötyjen arvioinnin pohjana käytetty asianmukaisia hintoja ja miten niitä on perusteltu?

7. Onko kustannukset ja vaikutukset mukautettu eri ajankohtiin (diskonttaus)?

Myönteinen vastaus tähän kriteeriin edellyttää, että diskonttokorko on tunnistettu ja perusteltu. Myös tutkimuksen teon ajankohta tulee olla huomioitu ja perusteltu tutkimuksessa.

Arvioi: Onko diskonttokorko tunnistettu ja perusteltu?

8. Onko kustannuksista ja vaikutuksista tehty inkrementaalisia analyysejä?

Myönteinen vastaus tähän kriteeriin edellyttää, että tutkimuksessa on raportoitu ne mittarit, jotka osoittavat intervention ja vertailuintervention kustannusten ja hyötyjen muutokset, jotka liittyvät intervention ja vertailuintervention toteuttamisresurssien marginaalisiin muutoksiin.

Arvioi: Onko analyyseissa huomioitu interventioiden toteuttamisresurssien muutoksia ja niiden vaikutuksia kustannuksiin ja saavutettaviin hyötyihin?

9. Onko kustannusten tai vaikutusten arvioinnissa tehty herkkyysanalyysjä arvioiden epävarmuuden tutkimiseksi?

Herkkyysanalyysi on kriittisen tärkeä minkä tahansa taloudellisen arvion tulosten pätevyyden toteamiseksi. Tutkimuksessa on esitettävä herkkyysanalyysin tulokset, jotka kuvaavat, miten tutkimustulokset vaihtelevat avainmuuttujien muutosten mukaan (esimerkiksi suhteellisten hintojen ja interventioarvioiden), jotta voidaan varmistaa löydösten merkitys.

Arvioi: Onko tutkimuksessa esitetty herkkyysanalyysin tulokset?

10. Sisältyvätkö tutkimustuloksiin kaikki hyödyntäjäryhmien kannalta tärkeät näkökulmat?

Tämän kriteerin kohdalla arvioidaan tutkimustulosten esittämisen kokonaisvaltaisuutta ja kattavuutta. Pohtiessasi vastausta tähän kysymykseen, arvioi vastaako tutkimuksessa käytetyt mittarit kaikkiin kysymyksiin, joihin käyttäjät/päätäjät tarvitsevat vastauksen tehdessään päätöstä, ottavatko he käyttöön kyseisen intervention (tai lopettavatko sen tuottamisen).

Arvioi: Onko tutkimuksessa tarkasteltu eri näkökulmia kattavasti? Sisältyvätkö tulokset käyttäjille/päätäjille tärkeät näkökulmat päätöksenteon tueksi?

11. Voidaanko tulokset yleistää samantyyppisiin ympäristöihin?

Myönteinen vastaus tähän kriteeriin edellyttää, että artikkelissa on 1) kuvattu tutkimuksen ympäristö ja olosuhteet asianmukaisesti, ja 2) pohdittu löydösten siirrettävyyttä ja yleistettävyyttä muihin samantyyppisiin ympäristöihin.

Arvioi: Onko tutkimuksen ympäristö kuvattu riittävällä tarkkuudella? Onko tulosten siirrettävyyttä ja yleistettävyyttä pohdittu?